

Запровадження податку на дощ дало б змогу більш ефективно планувати заходи щодо поводження з дощовими водами та контролювати їх використання. Стало б можливим застосування субсидій для власників об'єктів нерухомості, що здійснюють поводження з дощовими водами самостійно, впровадження підвищеної ставки за збір дощової води із забруднених поверхонь, а також штрафних санкцій за перевищення площі водонепроникної поверхні розміру такої площі, передбаченому проектом будівництва об'єкту. Щоб стимулювати вжиття найефективніших новітніх екологічних технологій поводження з дощовими водами можуть застосовуватися і більш кардинальні заходи. Зокрема, у Великій Британії акт «Про управління повеннями та водою» (2010) скасував автоматичне підключення нових конструкцій до існуючої колективної каналізаційної мережі, що також могло б бути корисним і для України.

ГОШТИНАР С. Л.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук

ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСОБИ ЗАПОБІГАННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Землі сільськогосподарського призначення є основною умовою продовольчого виробництва, середовищем існування та джерелом матеріального добробуту теперішніх і майбутніх поколінь. Значна частина сільськогосподарських угідь піддана забрудненням техногенного характеру: викидами промислових підприємств, підприємствами паливно-енергетичного комплексу, в результаті розробки родовищ корисних копалин і влаштування звалищ відходів. Найбільше забруднюються ґрунти навколо промислових підприємств (особливо хімічної і металургійної промисловості), великих міст, транспортних шляхів, де можливе формування техногенних пустель.

Негативний вплив виробничих підприємств на землі сільськогосподарського призначення нерідко може мати незворотні наслідки. Як зазначає Ю. С. Шемшученко, в умовах науково-технічного прогресу на формування якості довкілля значно впливають фактори антропогенного характеру і передусім підприємства різних галузей промислового виробництва (Шемшученко Ю. С. Правовая охрана окружающей среды в области промышленного производства: монография / Шемшученко Ю. С. — Киев: Наукова думка, 1986. — 214 с.) Враховуючи великий ступінь потенційно можливого негативного

впливу підприємства на землі сільськогосподарського призначення, актуального характеру набувають питання законодавчого закріплення запровадження інноваційних технологій маловідходного чи безвідходного виробництва.

До підприємств, що є потенційними джерелами забруднення земель сільськогосподарського призначення, законодавством висуваються додаткові екологічні вимоги, що обумовлюються необхідністю недопущення негативного антропогенного впливу на землі сільськогосподарського призначення чи мінімалізації такого впливу. Об'єктивні вимоги законодавства виходять з того, що негативний антропогенний вплив на землі сільськогосподарського призначення легше попередити, ніж ліквідувати наслідки. У зв'язку з цим принципового значення набуває всебічний екологічний аналіз і правильна оцінка будівель підприємств і комплексів виробничих підприємств. Відповідно до ст. 45 Закону України «Про охорону земель», господарська та інша діяльність, яка зумовлює забруднення земель і ґрунтів понад установлені гранично допустимі концентрації небезпечних речовин, забороняється. Відсутність сучасних інноваційних технологій, установок і споруд з очищення, знешкодження та утилізації шкідливих відходів, викидів до рівня гранично допустимих нормативів, а також засобів контролю за забрудненням земель сільськогосподарського призначення є підставою для заборони введення підприємства в експлуатацію.

Заходи економічного стимулювання впровадження заходів щодо використання та охорони земель і підвищення родючості ґрунтів передбачені ст. 27 Закону «Про охорону земель». До них законодавство відносить надання податкових і кредитних пільг фізичним і юридичним особам, які здійснюють за власні кошти заходи щодо захисту земель від ерозії, підвищення родючості ґрунтів та інші заходи, передбачені загальнодержавними і регіональними програмами використання та охорони земель; звільнення землевласників і землекористувачів від плати за землю, за земельні ділянки, на яких виконуються роботи з меліорації, рекультивації, консервації земель та інші роботи щодо охорони земель на період тимчасової консервації, будівництва та сільськогосподарського освоєння земель відповідно до затвердженої документації із землеустрою; компенсування сільськогосподарським товаровиробникам недоодержаної частки доходу внаслідок консервації деградованих, малопродуктивних, а також техногенно забруднених земель; застосування прискореної амортизації основних фондів землеохоронного і природоохоронного призначення.

Компенсація витрат, понесених землевласниками та землекористувачами на покращення екологічного стану земель та підвищення родючості ґрунтів, провадиться за рахунок коштів Державного бюджету та місцевих бюджетів відповідно до загальнодержавних і регіональних програм охорони земель. Підставою для розгляду питання

про економічне стимулювання заходів щодо використання та охорони земель і підвищення родючості ґрунтів є заява чи клопотання землевласників і землекористувачів до органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування, які здійснюють регулювання у сфері охорони земель, за місцезнаходженням земельної ділянки. До заяви чи клопотання додається висновок органів виконавчої влади з питань аграрної політики про покращення екологічного стану земель і підвищення родючості ґрунтів згідно з даними агрохімічного паспорта земельної ділянки.

Чинне законодавство визначає, що господарська та інша діяльність, яка зумовлює забруднення земель і ґрунтів понад встановлені гранично допустимі концентрації небезпечних речовин, забороняється. Відповідно до ст. 167 Закону «Про охорону земель» передбачає, що нормативи гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах, а також перелік цих речовин затверджуються спеціально уповноваженими органами виконавчої влади у галузі охорони здоров'я та санітарного нагляду, екології та природних ресурсів. Отже, вирішення проблеми охорони землі в сучасних умовах є дуже нагальними. Вона має на меті забезпечення захисту земель від негативного впливу антропогенної діяльності (псування, забруднення) та шкідливих природних процесів (вітрова, водна ерозія). Передбачені Земельним кодексом та Законом «Про охорону земель» заходи з охорони земель спрямовані на боротьбу з природними та штучними процесами, які погіршують стан ґрунтів.

ФРОЛОВА Н. В.

Одеський державний екологічний університет,
старший викладач кафедри екологічного права і контролю,
кандидат юридичних наук

ПРАВО ПУБЛІЧНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО СЕРВІТУТУ

Актуальність теми дослідження обумовлена розвитком ринку земель, розширенням землеволодінь та неналежним забезпеченням здійснення права загального користування громадян. Через низку причин громадяни не мають доступу до багатьох природних ресурсів, які вони вправі використовувати на підставі права загального природокористування. Гарантією забезпечення доступу громадян до природних ресурсів загального користування має бути офіційне встановлення права публічного земельного сервітуту. Метою дослідження є обґрунтування необхідності закріплення у законодавстві права земельного публічного